

HET ZOÖLOGISCH STATION
DER
NEDERLANDSCHE DIERKUNDIGE VEREENIGING
in 1915.

Het afgelopen jaar kenmerkte zich door een belangrijke wijziging in de inrichting van het Zoölogisch Station, welke samenhang met de reeds door onzen Secretaris in zijn verslag gememoreerde uitbreiding van de diensten, die de Nederlandsche Dierkundige Vereeniging en de Staat elkaar wederkeerig bewijzen, door een deel van het Station te bestemmen voor van rijkswege ingestelde wetenschappelijke onderzoekingen in het belang der visscherij.

Het is U allen bekend, dat deze onderzoekingen zijn opgedragen aan het in 1912 opgerichte en in Haarlem gevestigde Rijksinstituut voor Visscherijonderzoek, waarvan wijlen dr. HOEK de Directeur was. Na zijn dood heeft het een punt van overweging uitgemaakt, of het wellicht aanbeveling zoude verdienen het Instituut van uit Haarlem naar een meer centraal gelegen academiestad over te brengen, met behoud van het Heldersche biologische laboratorium als filiaalinrichting. Het uitbreken van den Europeeschen oorlog, die in alle richtingen tot bezuiniging dwong, heeft echter de verwezenlijking ook van dat plan onmogelijk gemaakt, met het gevolg, dat de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel besliste, dat het Bureau van het Rijksinstituut van Haarlem naar den Helder zou worden overgebracht.

De daarvoor benoodigde ruimte werd, zooals U bekend is, in het Zoölogisch Station gevonden door uitbreiding van de aan het Rijk in huur afgestane lokaliteiten. Deze uitbreiding was mogelijk, doordat de in het Station gelegen Directeurswoning werd ontruimd en de dientengevolge vrijgekomen vertrekken werden ingericht voor Directeurskamer, bureau, laboratorium en woning van den inwonenden bediende van het Instituut.

Voor de vereeniging heeft deze verandering bovendien nog het voordeel, dat tot de reeds langen tijd noodzakelijk gebleken vergrooting van de bibliotheek kon worden overgegaan, door daarvoor de vroegere kamers van den Directeur in gebruik te nemen, terwijl het aantal werkkamers met twee werd uitgebreid, in een waarvan de verzameling der in den loop der jaren bijeengebrachte dieren en planten van onze kust en de Noordzee kan worden opgesteld.

In byzonderheden heeft de inwendige verbouwing, die voor de nieuwe inrichting noodzakelijk was, bestaan in de navolgende werkzaamheden. Tusschen het reeds bestaande laboratorium en de voormalige directeurswoning is een verbinding met portaal tot stand gebracht, de keuken en bijkeuken zijn herschapen in een woonkamer en keuken voor den bediende. Enkele der vroegere woonvertrekken zijn opnieuw geschilderd en

behangen, eveneens de vroegere directeurskamer en, waar het noodig was, werden gas- en waterleiding uitgebreid of nieuw aangelegd.

Aan de buitenzijde moest het gebouw geheel geschilderd en opnieuw gesilikaat worden; voorts was een vernieuwing van balustrade en vloer van het balkon noodzakelijk en daar ook het dak verschillende reparaties had te ondergaan, waren de kosten voor onderhoud van het gebouw in het afgelopen jaar begrijpelijkerwijs buitengewoon hoog. Toch kon, vooral dank zij de talrijke leveringen van materiaal voor onderzoek, tengevolge waarvan ruim f. 600.— meer beschikbaar was dan aanvankelijk geraamd werd, een goed deel der gemaakte onkosten op den dienst van 1915 worden afbetaald, zonder dat er een extra krediet behoefde te worden aangevraagd. En bij zuinig beheer, hoop ik het nog resteerende deel der diverse rekeningen met de in het loopende jaar ter beschikking staande gelden te kunnen afbetalen.

Van de motorvlet werd in het afgelopen jaar geregeld gebruik gemaakt en zij voldeed in alle opzichten aan de gestelde eischen. De zee-waterleiding in het aquarium werd gedeeltelijk vernieuwd en het aquarium zelf opnieuw geveerd. Motor en pomp bleven goed functionneeren.

De overige inventaris werd uitgebreid met een boekenkast voor de directeurskamer, een paar kaartenkasten en nieuwe gordijnen in de bibliotheek, terwijl voor zooveel nodig, de voorraad alcohol en chemicaliën op de gebruikelijke wijze werd aangevuld.

Vermeld dient nog, dat de oude en langzamerhand zeer bouwvallig geworden keet, overblijfsel van het voormalige verplaatsbare houten station, die sedert de stichting van het steenen gebouw in 1889 op het terrein stond, en als werkplaats en bergplaats dienst deed, gesloopt is. Van de nog bruikbare onderdeelen is op een ander gedeelte van het terrein een zeer geschikt, doch eenigszins kleiner loodsje in elkaar getimmerd, terwijl op de vrijgekomen ruimte een vergrooting der oude bergplaats voor netten en instrumenten van het Rijksinstituut is verrezen in den vorm van een flink, uit baksteen opgetrokken gebouwtje, dat zich in kleur en vorm heel goed bij het Station aansluit.

Het aantal laboranten was in het afgelopen jaar niet groot, bedroeg slechts 7. Dit geringe bezoek is ongetwijfeld voor een groot deel toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de gewone subsidie voor de laboranten in 1915 niet werd uitgekeerd. Het is mij niet bekend, waarom dit niet geschied is, doch ik meen goed te doen met erop te wijzen, dat dit naar mij voorkomt een ongewenschte en zelfs nadeelige zuinigheidsmaatregel is. Wie toch worden er op de eerste plaats door getroffen? De studenten in de plant- en dierkunde onzer universiteiten, bij wie het in den loop der jaren een zeer prijzenswaardige gewoonte was geworden, om voor korter of langer tijd in ons Station te komen werken, teneinde hun kennis op een zeer belangrijk onderdeel hunner wetenschap uit te breiden. Meer en meer plegen de jongere bezoekers en bezoekersters zich den in Den Helder doorgebrachten tijd ten nutte te maken, door de levende dieren en planten onzer kust in hun natuurlijke omgeving te bestudeeren. Wel is hiervan het gevolg geweest, dat het aantal van hen, die belangrijke, nieuwe onderzoekingen kwamen verrichten, langzamerhand is afgenomen, maar daartegenover staat het verblijdende feit, dat ons Station naast de vroegere een nieuwe functie heeft verkregen, een functie waaraan het zich als alle levende organismen en instellingen in zekeren zin heeft aangepast en waarvoor het, meen ik, uitstekend is in-

gericht.
hooger c
vestigen,
grootte s
gedaan e
pen zull
sidie te

Doch c
vertoefde
in het 8
Heldersch
Juli en z
Pantopod
19—31 J
vertoefde
algemeen
ANDREAE
legden op

De hee
kingen in
ten einde
groepen b

Bovendi
die van 1
in het Ri
wetenschap
hield zich

Tot hen
hoorden in
met dien
meijuffr. DE
opvolger v
instituut en

Het vert
logische ass
al dien tijd
is een verli
is allen lab
in meerdere
der vervolg
bewezen.

Zijn opvol
halve met
ook onledig
meer stelsel

Meijuffrou
mij behulpza
zoekingen o

Ikzelf heb
werk dan m
hoofdzaak to

De bedien
jaar naar be

1915
gebouwd
Rijksinstituut

en, waar het noodig was, aangelegd.

geschilderd en opnieuw van balustrade en vloer verschillende reparaties oud van het gebouw in 1 hoog. Toch kon, vooral r onderzoek, tengevolge n aanvankelijk geraamd p den dienst van 1915 liet behoefde te worden nog resteerende deel der ter beschikking staande

ar geregeld gebruik gestelde eischen. De zee- vernieuwd en het aqua- en goed functionneeren. een boekenkast voor de ieuwwe gordijnen in de raad alcohol en chemi-

erhand zeer bouwvallig erplaatsbare houten sta- gebouw in 1889 op het dienst deed, gesloopt is. ander gedeelte van het er loodsje in elkaar ge- 1 vergrooting der oude Rijksinstituut is verzeen strokken gebouwtje, dat aansluit.

jaar niet groot, bedroeg or een groot deel toe te ubsidie voor de laboran- niet bekend, waarom dit t erop te wijzen, dat dit deelige zuinigheidsmaat- aats door getroffen? De ersiteiten, bij wie het in gewoonte was geworden, komen werken, teneinde unner wetenschap uit te kers en bezoekers zich utte te maken, door de natuurlijke omgeving te dat het aantal van hen, n verrichten, langzamer- et verblijvende feit, dat tie heeft verkregen, een ismen en instellingen in een ik, uitstekend is in-

gericht. Deze functie is het aanvullend werkzaam zijn bij het biologische hooger onderwijs. En ik mag niet nalaten er hier uwe aandacht op te vestigen, dat met het niet-verstrekken der overigens niet eens zoo heel groote subsidie, dat onderwijs zelf in mijn oog eenigszins te kort wordt gedaan en de hoop uit te spreken, dat de „bevoegde autoriteiten” stappen zullen doen, om binnenkort weer tot uitkeering der bedoelde subsidie te geraken.

Doch om op onze laboranten in 1915 terug te komen. Van 2—18 Juli vertoefde de heer W. H. VAN SETERS, biol. cand. der Leidsche Hoogeschool in het Station en hield zich onledig met een algemeen overzicht der Heldersche fauna. Dr. J. C. C. LOMAN, Amsterdam, bezocht ons eveneens in Juli en zette zijn onderzoekingen over den bouw der excretieorganen bij Pantopoden voort. De heer dr. A. B. VAN DEINSE, Rotterdam, kwam van 19—31 Juli voor literatuur-studie in onze bibliotheek. Van 5—14 Augustus vertoefde de heer BOSCHMA uit Amsterdam in het Station en werkte er algemeen faunistisch, terwijl de dames M. P. LÖHNIS en F. M. BEUCKER ANDREAE ons in de eerste helft van September bezochten en zich toegleden op een onderzoek van het plankton der reede.

De heer J. VAN SERVELLEN eindelijk was met verschillende onderbrekingen in de maanden September—December werkzaam op het Station ten einde zich met onderzoek van wieren en verschillende lagere diergroepen bezig te houden.

Bovendien bracht ons de heer dr. PAUL VAN OYE, thans in Ned. Indië, die van 18—22 Januari in het Station kwam, een kort bezoek om zich in het Rijksinstituut te orienteeren over enkele methoden, die bij het wetenschappelijk visscherij-onderzoek worden toegepast. Met gelijk doel hield zich in September ook de heer dr. K. KUIPER in het Station op.

Tot hen die meer onafgebroken in het Station werkzaam waren, behoorden in 1915 dr. TESCH, die echter in Mei zijn werkkring verwisselde met dien van conservator bij het Museum voor Nat. Hist. te Leiden; mejuffr. DE LINT, die van Haarlem overgeplaatst werd, de heer VAN GOOR, opvolger van dr. TESCH, als eerste biologische assistent aan het Rijksinstituut en de ondergeteekende.

Het vertrek van dr. TESCH, die sedert 16 Maart 1908 als eerste biologische assistent aan het Rijksinstituut verbonden was en mij gedurende al dien tijd als assistent-directeur van het Station trouw heeft bijgestaan, is een verlies voor de Vereeniging geweest. Zijn groote faunistische kennis is allen laboranten, die gedurende de laatste jaren bij ons werkzaam waren, in meerdere of mindere mate ten goede gekomen en bij de bewerking der vervolgljsten van onzen katalogus heeft hij bij herhaling goede diensten bewezen.

Zijn opvolger, de heer VAN GOOR, hield zich in het afgelopen jaar behalve met verschillende onderzoekingen in het belang der visscherijen, ook onledig met een studie van de kerndeeling bij *Noctiluca* en met een meer stelselmatige bewerking van de bij Helder voorkomende Algen.

Mejuffrouw DE LINT heeft na het vertrek van dr. TESCH op zich genomen mij behulpzaam te zijn bij het beheer der bibliotheek en zette haar onderzoekingen over het zoetwaterplankton in Nederland voort.

Ikzelf heb mij ten slotte in het afgelopen jaar slechts weinig met ander werk dan mijn ambtsbezigheden kunnen bezighouden en bepaalde mij in hoofdzaak tot het verzamelen van verder materiaal voor mijn visschenboek.

De bedienden vervulden over het geheel genomen in het afgelopen jaar naar behooren hun plicht.

De verzending van zoölogisch en botanisch materiaal voor onderzoek heeft, zooals ik reeds zeide, in 1915 op byzonder ruime schaal plaats gehad. Zoo ontvingen:

Professor VOSMAER, Leiden: 431 stuks haaien, 2 Cyclopterus, 7 Zeus faber, 1 Lophius, 100 stuks Mya, 4 Chiton, 1 Phocaena, 20 stuks Parechinus, 2 Loligo, 1 Aurelia (levend), 1 Syngnathus, 1 dozijn Littorina, 2 buizen Balanus en 1 buis parasitische Copepoden.

Professor VAN BEMMELLEN, Groningen: 28 stuks jonge kabeljauwen, 21 haaien, 1 stuk walvischbaard, 4 roggen, 6 stuks Echiurus, een collectie visschen en diverse zendingen lagere dieren.

Professor SLUITER, Amsterdam: 3 haaien, 1 Eledone, 4 Sepia's, 50 zee-sterren, 13 zeemuizen en 2 buizen met Decapodenlarven.

Professor JELGERSMA, Leiden: 4 stuks Phocaena.

Het Rijksmuseum voor natuurlijke Historie, Leiden: een collectie visschen en diverse zendingen lagere dieren.

Natura Artis Magistra, Amsterdam: diverse zendingen lagere dieren.

Het Instituut voor Hersenonderzoek, Amsterdam: 1 Phocaena.

De Hortus Botanicus, Amsterdam: 1 mand zeewieren.

» » » , Utrecht: 2 manden idem.

De heer HOOGENRAAD, Deventer: diverse inktvisschen.

Dr. PEETERS, Amsterdam: een collectie diverse lagere dieren en een Acanthias.

Dr. TEN DOESSCHATE, Utrecht: een partij koppen van Ansjovis.

Mej. dr. VAN HERWERDEN, Utrecht: 25 stuks Parechinus.

Mej. SABRON, Utrecht: 5 buisjes met Pantopoden.

Professor JONKER, Delft: 1 Loligo.

Professor BONNEMA, Groningen: eenige buizen met Ostracoden.

Dr. WEEVERS, Amersfoort: 1 mand zeewieren.

Dr. DELSMAN, Leiden: een collectie vischeieren.

De heer ARENDSSEN HEIN, Utrecht: 60 meelwormen.

De heer SWART, Maastricht: 1 Acanthias.

Omtrent de geldmiddelen kan nog worden medegedeeld, dat de uitgaven in 1915 f 3064.55 hebben bedragen. Deze post komt als geheel voor op de rekening en verantwoording van den penningmeester der vereeniging, die reeds een onderwerp Uwer besprekingen heeft uitgemaakt. Om te kunnen beoordeelen, welk gebruik van het genoemde bedrag is gemaakt, laat ik hier een overzicht volgen van de voor de exploitatie in 1915 gedane uitgaven:

A. Gebouw en terrein	f 988.64 ⁵
B. Aquarium en vlet	» 42.27 ⁵
C. Ameublement	» 209.65
D. Overige inventaris	» 23.33
E. Alkohol en andere chemicaliën	» 47.79 ⁵
F. Zoölogisch materiaal	» 279.85 ⁵
G. Exploitatie in engeren zin	» 388.26 ⁵
H. Schrijfbehoeften	» 21.37 ⁵
I. Dienstpersoneel	» 841.50
K. Grondlasten enz.	» 92.18
Restitutie aan den Penningmeester voor te veel ont- vangen op dienst 1915.	» 129.68
Totaal	f 3064.55